regional agricultural development support. An overview of the difficulties associated with providing financial support from the state is outlined. Necessity of introduction of new methodological approaches has been proven to determination of crop loss (death) for payment of insurance compensation. Throughout the world, the State is an active participant in the organization of agricultural insurance, and insurance funding is one of the methods of State regulation of the agricultural business development.

***Key words**: agrarian insurance, subsidies, payments, regional development, reimbursement of parts expenses*

УДК: 332.365
DOI: 10.32782/2415-8240-2022-101-2-283-292

РИЗИК ТА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ У ФУНКЦІОНУВАННІ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

Р. О. ЖУРАВЕЛЬ, *здобувач третього освітньо-наукового рівня (доктор філософії)*
Уманський національний університет садівництва

В статті проведено дослідження теоретичних аспектів понять «ризик» та «невизначеність», встановлено взаємозв'язок між даними категоріями на основи детального вивчення праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Визначено, що функціонування аграрної сфери економіки пов'язане з ймовірністю виникнення ризиківю та проведено їх систематизацію.

Ключові слова: *ризики, невизначеність, види ризиків, джерела ризиків, аграрна сфера економіки.*

Функціонування аграрної сфери економіки пов'язане з ймовірністю недосягнення запланованих результатів від проведених заходів. Це є наслідком існування різних форм ризику, які притаманні будь-якій людській діяльності. І хоча поняття «ризик» не належить до фундаментальних економічних категорій, проте розуміння його суті та інтеграція до стратегій управління відіграють важливу роль в економіці та практиці бізнесу, що вимагає додаткових досліджень процесів, що відбуваються при функціонуванні аграрної сфери економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості аграрної сфери економіки спричиняють появу значної кількості ризиків, які супроводжують функціонування галузі. Їх вивченню присвячені праці провідних вітчизняних та закордонних дослідників. Серед них доцільно виділити праці A. Lorant, I. Lipińska, М. Балджи, Л. Гриценко, А. Свідерська та ін. Проте слід розрізняти поняття ризиків та невизначеності, що вимагає більш детального вивчення та стало мотою статті.

Методика досліджень. Теоретико-методологічною основою наукового дослідження були праці вітчизняних та зарубіжних вчених. Методологічний

інструментарій включає в себе системний метод пізнання економічних процесів та явищ. Дослідження відбувалося за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів.

Результати досліджень. Останні десятиліття характеризуються великою мінливістю природно-кліматичних умов та інтенсивністю стихійних лих. Крім того, конкуренція з боку інших виробників, глобалізація аграрних ринків, необхідність впровадження нових технологій у сільськогосподарському виробництві, трансформації, що відбуваються в аграрній сфері економіки (наприклад спеціалізація, концентрація виробництва та споживачів) значною мірою пов'язані з підвищеним рівнем загроз. Ці та інші фактори змушують сільськогосподарських товаровиробників виявляти ризики, пов'язані з їхньою діяльністю та управляти ними.

Перед вивченням ризиків в агросфері, доцільно дослідити визначення цього поняття, оскільки його суть є однаковою у всіх сферах економічної діяльності. Разом з тим, визначити термін «ризик» дуже складно, тому що він є сукупністю дії багатьох факторів, які змінюються.

За дослідженнями В. Базилевича, сам термін «ризик» в перекладі з грецької означає «скеля» та походить від слів «ridsikon», «ridsa». Він зазначає, що його використовували американські народи із Південної Америки у випадку підвищеної небезпеки на морі [1]. Тобто саме цей термін характеризував можливість настання непередбачуваних подій, які матимуть безпосередній вплив на очікуваний результат. Потреба у вживанні терміну «ризик» виникла через появу усвідомленого відчуття відповідальності за прийняті рішення у суб’єктів ризику. А основним чинником, що спонукав до сприйняття «ризику» як економічної категорії, став розвиток товарно-грошових відносин [2].

Слід зазначити, що на сьогодні не існує єдиного, вичерпного визначення цього терміна. Зазначена категорія використовується в багатьох галузях знань і має комплексний характер [3]. Здебільшого автори, які займаються ризикологією, під ризиком розуміють ймовірність виникнення ситуацій, що матимуть вплив на досягнення цілей. Причому цей вплив може бути як негативним (у переважній більшості випадків), так і позитивним. В "Економічному енциклопедичному словнику" ми знаходимо пояснення, що це «... непередбачуваність і можливість настання подій з негативними наслідками (зазнати збитків, втратити вигоду тощо), зумовлених певними діями або рішеннями, які матимуть місце в майбутньому» [4, с. 244]. Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує ризик як «усвідомлену можливість небезпеки, а також як можливість збитків або неуспіху у якійсь справі» [5].

Багато вітчизняних вчених досліджують проблеми виникнення ризиків та управління ними. Їхні висновки дозволяють виділити декілька різних підходів щодо сутності поняття «ризику».

Значна частина науковців під ризиком вбачає «ймовірність» (можливість) отримання втрат та збитків. Так, Л. Гриценко під поняттям «ризик» вбачає «... ймовірність будь-яких відхилень отриманого результату від очікуваного у зв’язку з існуванням невизначеності в передбаченні результату здійснюваних

процесів» [6]. Такої ж думки дотримуються науковці І. Вигівська [7], В. Синельнік [8], М. Балджи [9, с. 14] тощо. Цікавим є уточнення О. Десятнюк стосовно причини виникнення ризику – «...внаслідок появи непевної події, вибраного рішення чи стратегії діяльності» [10].

Разом з тим, ряд науковців звертає увагу на ймовірність зростання ризиків при прийнятті рішень в умовах невизначеності. О. Устенко вказує, що ризик є «ситуативною характеристикою діяльності будь-якого ринкового суб'єкта, що є наслідком невизначеності в його внутрішньому та зовнішньому середовищі, під час його реалізації для цього суб'єкта настають несприятливі наслідки» [11]. Такого ж підходу дотримуються А. Свідерська [12] та Ю. Скакальський [13].

Огляд іноземних літературних джерел щодо дефініції «ризику» дозволяє зробити висновок, що сучасна концепція ризику була оголошена в 1996 році. Комісія зі страхової термінології США виділяє два визначення ризику:

1) невизначеність щодо конкретної події в умовах двох або більше можливостей. Під ризиком вбачається вимірювана невизначеність.

2) стосується практики страхування. Тобто ризик – це застрахована особа або застрахований об'єкт [14].

Глосарій термінів PRICE2 визначає ризик як «невизначену подію або набір подій, які, якщо вони відбудуться, вплинуть на досягнення цілей. Ризик вимірюється поєднанням ймовірності виникнення передбачуваної загрози або можливості та величини її впливу на цілі [15]. Оксфордський словник під ризиком вбачає ситуацію, пов'язану з небезпекою, можливість того, що станеться щось неприємне чи небажане [16].

Важливі закордонні довідники економічного спрямування дають наступні дефініції «ризику»:

- ймовірність втрати або будь-якого іншого негативного явища, спричиненого зовнішньою або внутрішньою вразливістю, якого можна уникнути за допомогою превентивних дій [17];
- ймовірність того, що якась загроза може спричиняти вплив на елементи системи [18];
- невизначена подія або набір подій, які, якщо вони відбудуться, вплинуть на досягнення цілей; Ризик вимірюється поєднанням ймовірності виникнення передбачуваної загрози або можливості та величини її впливу на цілі [19];
- можлива подія, яка може завдати шкоди чи збитків або вплинути на здатність досягати цілей. Ризик вимірюється ймовірністю загрози, вразливістю активу до цієї загрози та впливом, який він би спричинив. Ризик також можна визначити як невизначеність результату, і його можна використовувати в контексті вимірювання ймовірності як позитивних, так і негативних результатів [20];
- поєднання ймовірності або частоти виникнення визначеної загрози чи можливості та величини наслідків виникнення [21];
- поточна або майбутня проблема, яка має значну ймовірність негативно вплинути на успіх основних етапів [22];

- ситуація, коли хоча б одна з його складових невідома, але ймовірність її появи відома [23].

Тобто, основними критеріями при формуванні поняття «ризику» є ймовірність відхилення реальних результатів від запланованих; ймовірність або можливість отримання втрат (або доходів) та невизначеність.

Слід зазначити, що невизначеність є джерелом ризику. Тобто, ризик є продуктом невизначеності. Він з'являється з усвідомленням невизначеності та зростає разом із його зростанням і розміром залученого капіталу. На практиці терміни ризик і невизначеність найчастіше зустрічаються разом, але вони не є ідентичними поняттями (рис.1).

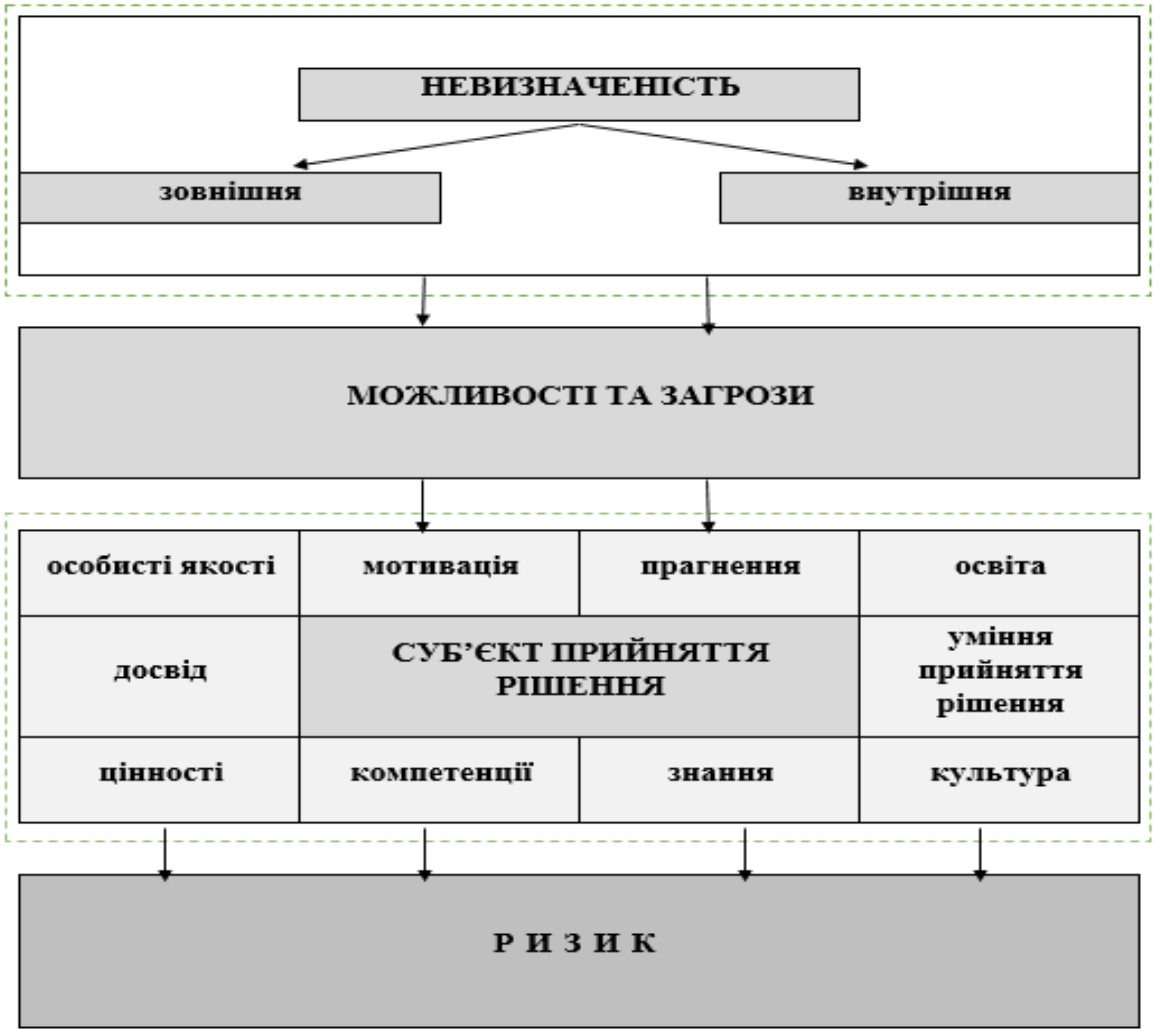

Рис. 1. Залежність між ризиком і невизначеністю

Побудовано автором з використанням джерела [25]

Це підтверджує один із розробників теорії ризиків американський економіст Френк Найт, який чітко розділяв наведені поняття і зазначав, що ризик є «... інструментом зняття невизначеності, тобто за допомогою ризику можна регулювати та управляти джерелами невизначеності» [24, с. 210–235].

Дані рисунку показують, що результат економічної діяльності формується в багатовимірному просторі невизначеності під впливом факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, що постійно змінюються. Ця

невизначеність щодо кінцевого результату встановлює рамки ризику. Тобто невизначеність є необхідною і достатньою умовою для виникнення ризику. Тому сам ризик слід ототожнювати із вибором, а не з неминучою подією. Ризик можна виміряти щоразу, коли є доступна інформація, яка дозволяє оцінити поточну ситуацію з точки зору оцінки потенційних втрат або прибутків, пов'язаних із певною діяльністю, тобто передбачення наслідків майбутніх подій.

Щодо ризиків та невизначеності в аграрній сфері економіки, то необхідно, насамперед, враховувати особливості її функціонування. Враховуючи особливості агросфери, можна стверджувати, що виробництво та доходи, отримані при її функціонуванні, можуть зменшуватися внаслідок різних випадкових подій (ризиків).

Слід зазначити, що в аграрній сфері економіки виникнення ризиків найгостріше стосується власне сільськогосподарських виробників на рівні виробництва. А ризикованість діяльності інших суб'єктів галузі (постачальників обладнання та сільськогосподарської техніки, насіння, добрив і засобів захисту рослин, трейдерів тощо) опосередковано залежать від ризиків, які стаються безпосередньо на виробництві. Такі ризики відносять до *виробничих*.

Відповідно до Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» (остання редакція 2021 р.) під сільськогосподарським страховим ризиком розуміють «...обставини (певні події), що мають ознаки імовірності та випадковості настання і можуть стати причиною загибелі (втрати, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибелі (недобору, недоотримання) застрахованого врожаю, загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, що належать сільськогосподарському товаровиробнику на праві власності або на іншій законній підставі, а також причиною недоотримання (втрати) сільськогосподарським товаровиробником майбутньої користі – очікуваного прибутку (доходу) від реалізації вирощеної, відгодованої, виловленої, зібраної, виготовленої ним первинної (без вторинної обробки та переробки) сільськогосподарської продукції за період її окупності» [26].

Основними джерелами виникнення виробничих ризиків в аграрній сфері економіки можуть бути:

1) при вирощуванні сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень – сильні морози, заморозки, вимерзання, льодяна кірка; сильний вітер (у тому числі ураганний вітер, шквал, смерч), пилова буря, град, удар блискавки та пожежі, спричинені блискавкою; сильні дощі і зливи, тривалі дощі, повінь (паводок); сильна спека, засуха (посуха), суховій, комплекс посушливих умов; випрівання, вимокання, випирання, випадіння; сель, лавина, земельний зсув; землетрус; епіфітотія, осередок масового розмноження шкідливого організму, спалах масового розмноження шкідника рослин, вторинні хвороби рослин тощо;

2) при вирощуванні сільськогосподарських тварин – інфекційні хвороби, пожежі, стихійне лихо; вимушений забій (стемпінг-аут) згідно з законодавством у зв'язку з проведенням заходів з боротьби з інфекційними хворобами тварин;

неможливість використання тварин за призначенням (для племінних тварин) тощо.

Також до виробничих ризиків в агросфері можна віднести недостатній рівень розвитку інфраструктури галузі, про що у своїх працях зазначають A. Lorant та I. Lipińska [27]. За дослідженнями С. Тітової проблеми із доставкою ресурсів, перевезенням сільськогосподарської продукції та її псування через недотримання термінів транспортування призводить до втрат «... що досягають 20–30 % зібраного урожаю. Щорічні втрати при транспортуванні складають 1,0–1,5 % валового збору зерна, 7–10 % буряка, 3–5 % картоплі» [28]. Основними причинами є невідповідність матеріально-технічної бази масштабам сільськогосподарського виробництва, а також відсутність в належній кількості матеріально-технічних ресурсів.

Крім виробничих ризиків, залежно від джерела ризику, в сільському господарстві можна виділити також цінові ризики (виникають внаслідок співвідношення між цінами на сільськогосподарську продукцію та цінами на засоби виробництва для сільського господарства, тобто цінами як реалізованої, так і придбаної продукції); інституційні (зумовлені невизначеністю впливу змін державної політики та нормативних актів на економічні рішення в аграрному секторі); фінансові (включає, наприклад, несподіване підвищення процентних ставок, відсутність доступу до кредиту, втрату ліквідності або зміни курсів валют); особисті (хвороби, нещасні випадки на виробництві, смерть тощо); технологічні (можливість несподіваних змін у технології сільськогосподарського виробництва) та майнові, які визначаються пошкодженням матеріального майна підприємства.

Щодо ймовірності виникнення ризиків, то їх поділяють на передбачуваний та непередбачуваний ризики.

Висновки. Таким чином, проведені дослідження дозволяють зробити висновок про існування значної кількості ризиків, які можуть виникнути в процесі сільськогосподарської діяльності під дією різних факторів.

Література:

1. Базилевич В. *Економічні ризики*. Київ : Знання, 1998. 374 с
2. Яресько Р. С. Дослідження сутності поняття «ризик» як економічної категорії. *Сучасні проблеми економіки та підприємництво*. Вип. 14. 2014. С. 80–85.
3. Костенко А. М. Герменевтика ризиків в контексті асиметрії доходів населення регіонів. *БІЗНЕС-НАВІГАТОР*. 2021. № 5(66). С. 36–43.
4. Мочерний С. В., Ларіна Я. С., Устенко О. А., Юрій С. І. *Економічний енциклопедичний словник*. Львів: Світ, 2006. 568 с.
5. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод. і допов.) [Текст] / Уклад. і голов. Ред. В.Т. Бусел К.: Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. 1728 с.
6. Гриценко Л. Л. Науково-методичний підхід до оцінювання ризиків інноваційних проектів державно-приватного партнерства. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 1. С. 96–106.

7. Вигівська І. М. Бухгалтерський облік діяльності підприємств в умовах ризику: організація та методика: автореф. дис. … канд. екон. наук: спец. 08.00.09; ЖДТУ. Житомир, 2010. 21 с.

8. Сінельнік В. В. Управління ризиками у системі забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: дис. … канд. екон. наук: спец. 08.00.08; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ, 2016. 234 с.

9. Балджи М. Д. *Економічний ризик та методи його вимірювання*: навчальний посібник. Харьків: Промарт, 2015. 300 с.

10. Десятнюк О. В. Дефініція ризику податкової системи. *Світ фінансів*. 2007. № 4 (13). С. 24–34.

11. Устенко О. Л. *Теория экономического риска*: монография. Киев: МАУП, 1997. 164 с.

12. Свідерська А. В. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства: дис. … канд. екон. наук: спец. 08.00.04; Хмельниц. нац. ун-т. Хмельницький, 2016. 290 с.

13. Скакальський Ю. С. Контролінг фінансових ризиків підприємств: дис. … канд. екон. наук: спец. 08.00.08; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. Київ, 2016. 231 с.

14. Tarczyski W., Mojsiewicz M. 2001: Zarządzanie ryzykiem. PWE, Warszawa.

15. Prince2 Glossary of Term. URL: https://www.stakeholdermap.com/ prince2/prince2-glossary-R-records.html#risk-1».

16. Oxford Dictionaries British & World English. https://www.oxforddictionaries.com/definition/english/risk.

17. Business Dictionary. https://www.businessdictionary.com/ definition/ risk.html.

18. BSi - Information Security Risk Management ISO/IEC 27001. https://shop.bsigroup.com/upload/Standards%20&%20 Publications/publications /BIP0076-Chapter1.pdf.

19. Managing Successful Programmes (OGC). https://www.stakeholdermap. com/msp/msp-dictionary-Q-R.html#risk.

20. ITIL. https://www.stakeholdermap.com/ITIL/itil-dictionary-R.html#risk

21. Association of Project Management (UK) APMP Syllabus 2nd Edition, Jan 2000, Glossary of Project Management Terms (Rev.4).

22. Rational Unified Process 2000. https://www.researchgate.net/ publication/220018149_The_Rational_Unified_Process--An_Introduction.

23. Encyklopedia organizacji i zarzdzania (1981), PWE, Warszawa.

24. Frank H. Knight. Risk, Uncertainty, and Profit. Boston MA : Hart, Schaffner and Marx ; Houghton Mifflin, 1921. 381 p.

25. K. Jędralska, Zachowania przedsibiorstw w sytuacjach niepewnych i ryzykownych. Wrocław: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, 1992.

26. Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» (остання редакція від 24.07.2021). 4391-VI. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#n242:~:text=%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9E%D0%9D%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98,41%2C%20%D1%81%D1%82.491).

27. Lorant A., Farkas M. F. Risk management in the agricultural sector with special attention to insurance. *Polish journal of management studies*. 2015. Vol. 11. №. 2. P. 71–82.

28. Lipińska I. Crop and Livestock Insurance as Risk Management Instrments in Polish Agriculture Compared to the EU Regulations. *EU agrarian Law*. 2016. № *5*(2). P. 13–19. https://doi.org/10.1515/eual-2016-0007.

References:

1. Bazilevich, V. (1998). *Economic risks*. Kyiv: Znannia, 1998. 374 p. (in Ukrainian).

2. Yaresko, R. S. (2014). Study of the essence of the concept of "risk" as an economic category. *Modern problems of economy and entrepreneurship*, 2014, Iss. 14, pp. 80–85. (in Ukrainian).

3. Kostenko, A. M. (2021). Hermeneutics of risks in the context of asymmetry of regional population incomes. *BUSINESS-NAVIGATOR*, 2021, no. 5(66), pp. 36–43. (in Ukrainian).

4. Mocherny, S. V., Larina, Ya. S., Ustenko, O. A., Yuriy, S. I. (2006). *Economic encyclopedic dictionary*. Lviv: Svit, 2006. 568 p. (in Ukrainian).

5. *A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language (with additions and additions*). Comp. and heads Ed. V.T. K. Busel: Irpin: VTF "Perun", 2005. 1728 p. (in Ukrainian).

6. Hrytsenko, L. L. (2015). A scientific and methodological approach to risk assessment of innovative public-private partnership projects. *Marketing and innovation management*, 2015, no. 1, pp. 96–106. (in Ukrainian).

7. Vyhivska, I. M. (2010). Accounting of enterprise activity under risk conditions: organization and methodology: autoref. thesis ... candidate economy Sciences. Zhytomyr: ZHTU, 2010. 21 p. (in Ukrainian).

8. Sinelnyk, V. V. (2016). Risk management in the system of ensuring financial stability of insurance companies: dissertation. ... candidate economy Sciences. Kyiv. National trade and economy Univ., 2016. 234 p. (in Ukrainian).

9. Baldzhi, M. D. (2015). *Economic risk and methods of its measurement*. Kharkiv: Promart, 2015. 300 p. (in Ukrainian).

10. Desyatniuk, O. V. (2007). Definition of the risk of the tax system. *The world of finance*, 2007, no. 4 (13), pp. 24–34. (in Ukrainian).

11. Ustenko, O. L. (1997). *Theory of economic risk*. Kyiv: MAUP, 1997. 164 p. (in Ukrainian).

12. Sviderska, A. V. (2016). Risk management of foreign economic activity of the enterprise: diss. ... candidate economy Sciences. Khmelnytskyi: Khmelnytskyi national Univ., 2016. 290 p. (in Ukrainian).

13. Skakalskyi, Yu. S. (2016). Controlling financial risks of enterprises: dissertation. ... candidate economy Sciences. Kyiv: Kyiv. national economy University named after Vadym Hetman., 2016. 231 p. (in Ukrainian).

14. Tarczyski, W., Mojsiewicz, M. (2001). Zarządzanie ryzykiem. PWE, Warszawa, 2001. (in Polish).

15. Prince2 Glossary of Terms. URL: https://www.stakeholdermap.com/ prince2/prince2-glossary-R-records.html#risk-1".

16. Oxford Dictionaries British & World English. https://www.oxforddictionaries.com/definition/english/risk.

17. Business Dictionary. https://www.businessdictionary.com/ definition/ risk.html.

18. BSi - Information Security Risk Management ISO/IEC 27001. https://shop.bsigroup.com/upload/Standards%20&%20 Publications/publications/ BIP0076-Chapter1.pdf.
19. Managing Successful Programs (OGC). https://www.stakeholdermap. com/msp/msp-dictionary-Q-R.html#risk.
20. ITIL. https://www.stakeholdermap.com/ITIL/itil-dictionary-R.html#risk
21. Association of Project Management (UK) APMP Syllabus 2nd Edition, Jan 2000, Glossary of Project Management Terms (Rev.4).
22. The Rational Unified Process 2000. https://www.researchgate.net/ publication/220018149_The_Rational_Unified_Process--An_Introduction.
23. Encyklopedia organization i zarzdzania (1981), PWE, Warszawa.
24. Knight, F. H. (1921). Risk, Uncertainty, and Profit Boston MA : Hart, Schaffner and Marx ; Houghton Mifflin, 1921. 381 p.
25. Jędralska K. Zachowania przedsibiorstw w situacjach szępnych i ryzownych, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 1992.
26. of the Law of Ukraine "On the peculiarities of insurance of agricultural products with state support" (latest edition dated 07.24.2021). 4391-VI. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#n242:~:text=%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9E%D0%9D%20%D0%A3%D0%9A%D0%A0%D0%90%D0%87%D0%9D%D0%98.41%2C%20%D1%81%D1%82.491).
27. Lorant, A., Farkas M. F. (2015). Risk management in the agricultural sector with special attention to insurance. *Polish journal of management studies*. 2015. Vol. 11, no. 2, pp. 71–82.
28. Lipińska, I. (2016). Crop and Livestock Insurance as Risk Management Instruments in Polish Agriculture Compared to the EU Regulations. *EU agrarian Law*, 2016, no. 5(2), pp. 13–19. https://doi.org/10.1515/eual-2016-0007.

Annotation

Zhuravel R.
Risk and uncertainty in the functioning of the agricultural economy.

The functioning of the agricultural sector of the economy is associated with the probability of not achieving the planned results from the measures taken. This is a consequence of the existence of various forms of risk inherent in any human activity. today there is no single, comprehensive definition of this term. The specified category is used in many fields of knowledge and has a complex nature. The main criteria for the formation of the concept of "risk" are the probability of deviation of the actual results from the planned ones; probability or possibility of loss (or income) and uncertainty.

It should be noted that uncertainty is a source of risk. That is, risk is a product of uncertainty. It appears with the awareness of uncertainty and grows with its growth and the amount of capital involved. In practice, the terms risk and uncertainty are often found together, but they are not identical concepts, the result of economic activity is formed in a multidimensional space of uncertainty under the influence of factors of both the internal and external environment, which are constantly changing. This uncertainty about the final outcome sets the framework for risk. That is, uncertainty is a necessary and sufficient condition for the occurrence of risk. Therefore, the risk itself should be identified with a choice, and not with an inevitable event. Risk can be

measured whenever information is available that allows an assessment of the current situation in terms of estimating the potential losses or gains associated with a certain activity, that is, predicting the consequences of future events.

Regarding the risks and uncertainties in the agricultural sector of the economy, it is necessary, first of all, to take into account the peculiarities of its functioning. the conducted studies allow us to conclude about the existence of a significant number of risks that may arise in the course of agricultural activity under the influence of various factors. The conducted studies allow us to draw a conclusion about the existence of a significant number of risks that may arise in the course of agricultural activity under the influence of various factors.

***Key words**: risks, uncertainty, types of risks, sources of risks, agrarian sphere of economy.*

УДК: 339.9.01

DOI: 10.31395/2415-8240-2022-101-2-292-301

ВПЛИВ ФАКТОРУ ВІЙНИ НА СТАН ВІТЧИЗНЯНОГО СВИНАРСТВА (БЕРЕЗЕНЬ-СЕРПЕНЬ 2022 РОКУ)

Ю. О. НЕСТЕРЧУК, *доктор економічних наук*
О. С. ЮРЧЕНКО, *аспірант*
Уманський національний університет садівництва

Метою статті був аналіз ситуації у вітчизняному свинарстві впродовж шести місяців війни. Вплив цього фактору на чисельність поголів'я, цінову політику на внутрішньому ринку свинини, зовнішньоторговельний баланс, функціонування свиногосподарств тощо.

***Ключові слова:** фактор війни, промислове свинарство, пропозиція свинини, поголів'я свиней, зовнішньоторговельний баланс, охолоджені напівфабрикати зі свинини.*

Постановка проблеми. Війна, розпочата Російською Федерацією 24 лютого 2022 р., має низку негативних наслідків для агропродовольчого сектору України. Зокрема, серед основних для промислового сектору свинарства – знищення об'єктів та вимушена зупинка виробництва, руйнування логістичних та збутових ланцюгів, втрата підприємствами кваліфікованих працівників через мобілізацію та вимушене переміщення у межах держави та за кордон, скорочення збуту продукції через міграцію населення, неможливість здійснення експортних поставок, обмежений доступ та здороження складових виробництва тощо. Як наслідок, загальне поголів'я свиней скоротилося на близько 12 %. Дефіцит пропозиції на ринку спричинив зростання ціни реалізації свинини живою масою та, відповідно, кінцевої продукції, що негативно позначилося на її доступності для споживачів. Така ситуація актуалізує дослідження векторів розвитку галузі в умовах війни, що характеризуються нестабільністю макроекономічної ситуації у країні та значним рівнем невизначеності і ризиків на рівні підприємств.